

Officielt medlemsblad for Nivå Fåreavlerforening

Nummer 12 – marts 2022

Vores Gute får er stenalderfår

Ofte når du køber en lammekølle i supermarkedet, vil du opleve, at den kan være noget større end køllen af vores Gute får. Det hænger oftest sammen med, at det drejer sig om lam af særlige kødrace får. Vores lam vejer 15-20 kg, medens lam af kødracer bliver større og federe og vejer 20-25 kg. Til gengæld bliver der ikke så meget overflødig fedt hos Gute fåret, og det har en fin smag.

Gute fåret stammer fra Gotland og er det tætteste man kommer på det oprindelige stenalderfår. Fårene er meget hårdføre og nøjsomme og udviklet til at gå ude hele året i alt slags vejr. Dyrene er generelt intelligente og venligsindede, dog kan vædderen i perioder være aggressiv, og man kan være nødt til at bevæbne sig med en hyrdestav for at færdes sikkert i folden. Både vædder og får har horn, og racen er bevaret stort set uforandret gennem årene. /Kjeld

Besøg i marken

Onsdag den 14.10 2021 fik vi i marken besøg af naturvejleder Regine sammen med 14 børn i alderen 3 til 11 og 7 voksne fra Nivå Nu. De besøgte marken på vej til deres affaldsindsamlingsmission. Christian og jeg fortalte om hyrder, får og lam og børnene var alle med til at give får og væddere mad. Børnene gik fra marken med en tot kartet uld i hænderne. Det var et meget hyggeligt besøg. /Lis

Endnu et opslag om udstillingen "En ulden affære"

Som beskrevet i seneste nummer af "Guteposten" var der på Mosegården frem til den 28. februar 2021 en særudstilling "En ulden affære", som viser fårets kulturhistorie med fokus på 1800-tallet frem til 1940'erne.

Nu har jeg sammen med Nina og Lotte den 15. december set udstillingen. Det er en fin lille seværdig udstilling, med udstilling af sjove redskaber og fine produkter, og der er plancher med informationer om fårets historie, udnyttelse af fåret gennem tiderne og historie om, hvorledes fåret indgår i såvel den nordiske mytologi som kristendommen.

Vi så en "mekanisk kreaturklipper", der afløste den manuelle saks. Den betjenes af to personer, den ene driver maskinen med et håndsving, og maskinen er en kam, der klipper, når den glider gennem pelsen.

Kopi af maleri "Forårsfåreklipping på Lolland" fra 1878 af Joakim Skovgaard (fra Fuglsang Kunstmuseum)

Inden fårene skulle klippes, blev de vasket i bæk, å eller balje og måtte derefter gå og tørre et par dage. Oprindeligt var det kvindernes arbejde at klippe fårene, men efterhånden som fårene gennem forædling blev større, blev det et mandearbejde.

Ulden blev i landbofamillien op til begyndelsen af 1900-tallet mangfoldigt udnyttet f.eks. til beklædning,

overdyner, puder og sengetøj. Men forinden skulle den klippede uld kartes, spindes, farves, strikkes eller væves. Kartning var et stort arbejde, der foregik over mange aftener. Børn lærte at karte fra de var 4-5 år gamle. Gik det for langsomt, kunne der indkaldes til kartegilde, hvor man sled, men også hyggede sig med sang, sladder og spøgelseshistorier.

Om nutidens får stod der bl.a. på en af plancherne, at vi har omkring 30 forskellige fåreracer. Vores Gutefår var rubriceret som "moderfår", som er en race, der har gode moderegenskaber – og har vi ikke også set gode eksempler på stærke bånd mellem får og lam i vores mark? /Lis

Årets gang i fårefolden med udgangspunkt i kalenderåret

Første kvartal januar, februar og marts er forholdsvis stille måneder. Fårene er drægtige og deres huld følges. Kraftfodermængden øges i slutningen af februar eller marts. Det afhænger af, hvornår vædderen er sat til i november eller december. Lammene, vokser i den sidste del af drægtigheden og må ikke blive for store, da det giver fødsels problemer.

Den første søndag i måneden, på åbn fold dagen, noteres fårenes huld, som helst skal ligge på 3-2½, for at drægtighed forløber problemfrit

Klovene efterses og klippes om nødvendigt. Vores mark er blød og klovene slibes ikke naturligt, som det vil ske hvis vi havde klippegrund.

I marts måned får alle får medicin mod en parasit kaldet, leverikte. Den findes i våde områder, hvor der findes pytsnegle, en mellemvært, og da vores mark har et vådområde og desuden om vinteren ofte oversvømmes af Nive Å, er vi nødt til at sikre os, at fårene ikke bliver inficeret og går i mistriksel og dør.

Yverets udvikling følges også i marts, da dette giver et praj om, hvornår de første lam kommer.

Fødestue bliver klargjort.

Vædderen tages fra og går for sig selv, dels for at ikke forstyrre moderfårene og ikke forstyrre bindingen mellem får og lam i begyndelsen af marts.

Andet kvartal – april, maj og juni

Afhængigt af hvornår vædderen er sat ind, kommer lammene i en lind strøm. Nogle gange kommer de drypvis eller også kommer der flere den samme dag. Vi forsøger at få dem til at læmme på hus og de skal blive på hus mindst et døgn evt. flere dage, hvis der er brug

for dette. Dier lammene ikke godt nok eller hvis moderfåret ikke har ordentlig mælkeproduktion.

Udover at huld bliver tjekket, yverne bliver løbende eftersat og når lammene er født, bliver yverne fortsat set efter for forandringer, som kræver handling. Der bliver også holdt øje med hvordan lammene udvikler sig. Fødestuer bliver løbende gjort klar, til alle får har læmmet.

Råmælkerstatning bliver indkøbt, hvis der er får, der ikke har mælk nok eller der er noget fra tidligere gemt i fryserne.

Fåreklipperen, Mick, kommer i maj for at klippe fårene. Lammene kan nogle gange have svært ved at genkende deres mødre, når de er klippede og uden den gamle pels.

Alle lam får taget prøver for parasitter når de er 6 - 8 uger gamle, for at sikre at de vokser tilfredsstillende.

Fodring med kraftfoder trappes ud, når der er græs nok på marken.

Når alle lam har fået øremærker, vejes de løbende og vægten bliver fulgt nøje ved hver åben fold møde.

Omkring Sankt Hans bliver græsset slået. Når det er tørt, bliver det samlet sammen så meget, som vi har mandskab og poser til. Til det arbejde kan vi godt bruge mange flere deltagere.

Tredje kvartal – juli, august og september

I perioder, hvor det er meget varmt og græsset ikke vokser, gives tilskud af hø. Lammene må ikke gå i stå med at vokse og hvis græsset bliver kortere end 4 cm kan de blive inficeret af parasitter. Det kan ses ved, at lammene får tynde maver og taber i vægt.

Slimhindernes farve i øjnene kontrolleres. Blege slimhinder kan tyde på blodorm og så skal der handles hurtigt ellers risikerer vi at miste får og lam.

I september vurderes moderfårene, hvilke skal blive i bestanden og hvilke skal ud. De skal igen have kraftfoder, da lammene har suget al kraft ud af mødrene.

Der tages ormeprøver fra lammene. Det besluttes hvilke lam skal blive i bestanden.

Vædderen og vædderlammene tages fra og går for sig selv. De er nu kønsmodne. I år 2020 blev gimmerne/pigerne også taget fra moderfårene og gik for sig selv.

Fjerde kvartal – oktober, november og december er forholdsvis stille uger.

Fårenes huld kontrolleres stadig og lammene vejes. Alle dyr får nu kraftfoder og hø

Afhængigt af hvad lammene vejer i september, bliver slagtedato fastsat. Lammene skal opnå en tilstrækkelig vægt til at blive slagtet.

Vædderen bliver sat ind til moderfårene i enten november eller december. Moderfårene skal have rigeligt med foder og for at komme i godt huld, inden vædderen sættes til. De skal gene have et huld på 3-2½ for at læmmeresultatet næste forår bliver tilfredsstillende.

Får er drægtig i 5 måneder og afhængigt af om vædderen er sat til i november eller december kommer de første lam i april eller maj.

Slagtning

I december blev de største lam – alle vædderne og nogle få gimmere - kørt til slagtning i Slangerup. Et par dage senere kunne kødet hentes hos Kødsnedkeren i Vejby hentes og fordeles blandt de medlemmer, der havde bestilt kød. Derudover blev 1 får slagtet for at blive til spegepølser. Pølserne var klar hos slagteren i januar, hvorefter de blev fordelt.

Nye fodergrinder

I efteråret 2020 fik vi tilskud til 2 ekstra fodergrinder fra kommunens materialepulje. Med flere fodergrinder kan alle dyr stå og spise kraftfoder uden at mase hinanden. Derudover er der også brug for flere fodergrinder, når dyrene er delt op på de forskellige folde. Rigtig dejligt, at vi fik tilskud 😊

VIGTIGE DATOER

Husk

- Klipping af fårene 8. maj 2022 kl. 10.00
- Generalforsamling den 30. maj 2022 kl. 19.30
På Nivå Bibliotek – invitation følger!
- Samling af skrald –

Og selvfølgelig åben fold hver første søndag i måneden kl. 10.00.